

TIPS

voor het ondersteunen van
een nieuwkomers leerling in
jouw groep

Taalcentrum
Wereldkinderen
Nijkerk
Onderwijs &
Expertise

Inhoud

1. Voorwoord	pag. 2
2. De leerkracht	pag. 3
3. De klas	pag. 4
4. Kleuters	pag. 6
5. Midden-Bovenbouw	pag. 7
6. Rekenen	pag. 8
7. Contact ouders/verzorgers	pag. 9
8. Websites	pag. 10
9. Literatuur	pag. 10
10. Materialen	pag. 11
11. Bronnen	pag. 11

1. Voorwoord

Vanuit het expertisecentrum **Wereldkinderen Nijkerk** is dit document “Tips voor het ondersteunen van een nieuwkomers leerling in jouw groep” samengesteld.

Het **doel** van het expertisecentrum is de NT2 expertise overdragen aan reguliere scholen (PO en VO) in de gemeente Nijkerk die lesgeven aan kinderen met een grote taalachterstand in het Nederlands.

Het expertisecentrum heeft de volgende **taken**:

- ondersteuning van leerkrachten en IB-ers in het reguliere basisonderwijs binnen de domeinen taal en cultuur;
- deskundigheidsbevordering van leerkrachten en IB-ers op het gebied van NT2-didactiek;
- begeleiding van leerlingen met specifieke NT2-onderwijsbehoeften;
- netwerkvorming: het bijeenbrengen en verbinden van de NT2-specialisten uit de scholen, gericht op een gezamenlijke houding richting de leerlingen en aanpak van het NT2 onderwijs, gebaseerd op het LOWAN;

Dit doen wij in de **vorm** van coaching on the job, advisering en workshops. Voor de coaching en advisering is de hulpvraag van de school leidend. De thema's van de workshops gaan over cruciale aspecten van NT2 onderwijs in het regulier basisonderwijs.

Wat we gemerkt hebben is dat er veel behoefte is aan kennis aan anderstalige leerlingen en aan handige en praktische tips. Dit document is daar een eerste aanzet toe.

Is er meer nodig?

Wij denken graag met u mee. U kunt ons bereiken via:

per mail: [**m.strijbos@hsn-scholen.nl**](mailto:m.strijbos@hsn-scholen.nl)

per telefoon: **06-29167608**

Met vriendelijke groet,

Ingrid Timmerarends en Maja Strijbos,
Ambulant begeleiders van het expertisecentrum Wereldkinderen

2. De leerkracht

- Zorg ervoor dat je duidelijk articuleert en in een rustig tempo praat. Voor nieuwkomers is het extra belangrijk dat leerkrachten goed articuleren, duidelijke opdrachten geven en opletten wat het kind snapt.
- Hou de opdrachten die je geeft, kort en geef ze stap voor stap.
Bijvoorbeeld: Pak je jas. En niet: pak je jas, trek die maar aan en ga zitten.
- Maak geregeld contact, om zo te kijken of de leerling de lesstof begrijpt.
- Voer regelmatig een gesprekje met de leerling; stimuleer de leerling om, zo nodig, op tijd hulp te vragen.
- Geef de leerling bedenktijd
Nieuwkomers hebben doorgaans meer tijd nodig om vragen te kunnen beantwoorden of taken te kunnen uitvoeren. Zij moeten woorden eerst 'labelen' en koppelen aan de moedertaal, voordat ze kunnen reageren. Het is belangrijk dat nieuwkomers deze bedenktijd ook krijgen.
- Stimuleer de bewustwording en acceptatie van verschillen in de klas en in de maatschappij. Besteed bijvoorbeeld aandacht aan de verschillende manieren van ontbijten in verschillende culturen of de verschillende feestdagen.
- Herhaal nieuwe woorden die je aanbiedt heel vaak. Uit onderzoek blijkt dat dit heel belangrijk is voor de leerling om het woord te leren **onthouden** en gebruiken.

3. De klas

- Plaats leerlingen zoveel mogelijk bij leeftijdsgenoten in de klas. Het is belangrijk dat ze aansluiting vinden op sociaal-emotioneel gebied.
- Buddy-/maatjessysteem: stel een leerling aan waar de NT2 leerling op terug kan vallen die hem/ haar kan helpen en begeleiden. Dit kan een Nederlandseleerling zijn, maar misschien zit er ook wel iemand in de klas uit diens geboorteland. Door een maatje aan de leerling te koppelen kan het maatje laten zien wat er van de leerling verwacht wordt. Een kind laat bijvoorbeeld aan een ander kind zien hoe je op school je handen moet wassen.
- Geef ruimte aan de moedertaal. Benoem dat het geen probleem is als de leerling zich naast het Nederlands ook af en toe in de moedertaal uit. Toon interesse in de moedertaal. Vraag bijvoorbeeld hoe je goedemorgen in diens moedertaal zegt.
- Gebruik zo veel mogelijk opdrachten waarbij leerlingen kunnen samenwerken; coöperatieve werkvormen.
- Zorg voor een rijke leeromgeving (ondersteuning visueel maken). Vertellen zonder visuele context is lastig, de nieuwkomer heeft dan geen/ weinig aanknopingspunten. Als je praat, gebruik echte voorwerpen en laat zien waar je het over hebt. Een thematafel werkt makkelijk, de leerling kan er zelf naar toe lopen en je kan deze voorwerpen mooi gebruiken tijdens een kring.
- Verwacht in het begin niet dat het kind meteen in volzinnen terugpraat. Hoewel de leerling eerst een jaar op het Taalcentrum heeft gezeten is een nieuwe school weer heel spannend. Sommige kinderen zijn als een spons, ze zuigen alles op en na een paar maanden gaan ze ineens praten. Dit noemen we de stille periode. Ja of nee-antwoorden willen nog niet zeggen dat de leerling de stof helemaal/helemaal niet begrijpt. Vraag terug of ze je opdrachten hebben begrepen.
- Werk veel met afbeeldingen, pictogrammen en visuele ondersteuning van de leerstof. Lees woorden of stukken tekst voor en leg hierbij de moeilijke woorden uit met behulp van visuele ondersteuning door opgezochte plaatjes, bijvoorbeeld op het digibord of het uitbeelden van een woord. Hang plaatjes op de muur in je klas.
- Geef heldere en korte instructies, biedt taalondersteuning (schooltaal, vaktaal, functiewoorden) waar nodig.

Klankonderwijs

Het taalonderwijs aan nieuwkomers en andere anderstalige leerlingen start idealiter met het aanleren van klanken. Die kennis is essentieel voor het leren uitspreken van de Nederlandse taal: een voorwaarde om succesvol deel te kunnen nemen aan het Nederlandse onderwijs. In talen zijn klanken verschillend van elkaar. Denk maar eens aan de Franse nasale klinkers en aan de in het Engels moeilijk uit te spreken 'th' in 'the' of in 'these'.

Klankonderwijs gaat vooraf aan woordenschatkennis of leren lezen. Nieuwkomers zouden altijd moeten beginnen met het leren van de klanken uit de Nederlandse taal. Als

Nederlandstalige kinderen voor het eerst naar school gaan, kunnen zij de Nederlandse klanken al gebruiken en verstaan: zij spreken de Nederlandse taal (= fase 1). Vervolgens leren zij op school het fonemisch bewustzijn aan.

Het fonemisch bewustzijn richt zich op:

- De auditieve analyse van woorden in klanken
- De synthese van klanken tot woorden.

Dat bewustzijn is voorwaardelijk voor het leren lezen en spellen.

Zie voor meer informatie de site van LOWAN.

4. Kleuters

Kleuters leren een taal niet vanzelf. Ze hebben meer nodig dan alleen spelenderwijs de taal leren. Besteed dus actief aandacht aan de woordenschatontwikkeling van de (tweedejaars) nieuwkomer in je klas.

- Zet het kind zoveel mogelijk naast je in de (kleine) kring. Natuurlijk willen andere kleuters dat ook, maar hoe jong ze ook zijn, ze snappen best dat dit kind wat extra aandacht van de juf nodig heeft. Leg het ze uit, dan lukt het zeker. Wanneer de leerling zich veilig verbonden voelt met de andere leerlingen en de leerkracht, zou je de nieuwkomer tegenover je in de kring kunnen zetten. Hierdoor ziet hij meer van jouw non-verbale communicatie en hoeft hij minder auditief gefocust te zijn. Ook kun je als leerkracht beter volgen of en in welke mate de leer-/lesstof wordt gevolgd door de leerling.
- Visueel maken van zoveel mogelijk lesmateriaal en thema's. Niet alleen op de muur van de klas, maar ook dicht bij jou en het kind zodat hij begrijpt waar je het over hebt
- Korte opdrachten geven met zo nodig visuele ondersteuning.
- 3x3 methode bij het aanleren/aanbieden van nieuwe woorden en de daarbij horende visuele ondersteuning met de handen (Zien is snappen). Het is belangrijk om het betreffende woord veel te noemen. (minimaal 6x hardop uitspreken, 3x laten nazeggen).
- Dagritme zichtbaar maken met plaatjes/pictogrammen
- Nieuwe woorden leren vanuit een thema of prentenboek met plaatjes die aansluiten bij de belevingswereld.
- Spontane taal ontlocken door gerichte vragen te stellen. Verwacht niet dat het kind abstracte dingen begrijpt zoals 'Wat heb je gedaan in het weekend?', maar wees zo concreet mogelijk de eerste maanden. Je kunt de maandagochtendkring ook doen met stijgen en dalen (Bijv. "Wie heeft in het weekend buiten gespeeld?", ga dan staan).
- Houd woorden/ zinnen in een schriftje bij om zo de vorderingen van het kind te zien gedurende een langere periode (ze leren echt wel nieuwe dingen al lijkt het van niet)
- Stijgen en dalen bij het aanleren van klanken zodat ze eerst de auditieve verschillen horen en dan de nieuwe klanken in uitspraak aanleren.
- Taalkring om de spontane taalontwikkeling te stimuleren, de Taalronde is hiervoor een mooie werkvorm (De taalrondes - LOWAN)
- Reageren in correcte taal op een incorrecte zin, bijv.: leerling "Ik gespeeld buiten", leerkracht: "O, heb jij buiten gespeeld".

5. Midden-Bovenbouw:

- De plek in de klas is belangrijk. Zet het kind zoveel mogelijk vooraan in de klas. Hierdoor ziet hij meer van jouw non-verbale communicatie en hoeft hij minder auditief gefocust te zijn. Ook kun je als leerkracht beter volgen of en in welke mate de leer-/lesstof wordt gevolgd door de leerling. Je kan de leerling ook naast een sterke leerling zetten waar hij zich aan kan optrekken.
- Pre teaching ter voorbereiding op de les. Moeilijke woorden zijn hierin al besproken aan de hand van visuele voorbeelden of uitbeelden.
- 3x3 methode bij het aanleren /aanbieden van nieuwe woorden en de daarbij horende visuele ondersteuning met de handen. Herhaal de woorden drie keer bij het aanleren/bieden van nieuwe woorden, is het belangrijk om het betreffende woord veel te noemen. (minimaal 6x hardop uitspreken).
- Probeer de Nederlandse grammatica visueel te maken. Hier heb je veel materialen voor in de methode 'Zien is snappen'. Denk hierbij aan de zinsopbouwvolgorde in kleur op posterplaten met daarbij horende plaatjes.
- Laat leerlingen nieuwsbegrip alvast thuis online oefenen voor de les in de klas start. Dit vergroot hun zelfvertrouwen en geeft ze de kans thuis rustig de woorden op te zoeken.
- Wanneer boeken lezen in het Nederlands moeizaam gaat, mogen ze ook in de eigen taal lezen, zeker in het begin. De bibliotheek heeft boeken in verschillende talen die je zou kunnen lenen.
- Laat de leerling nieuwe woorden met hun betekenis in een woordenschat schrift schrijven zodat hij of zij een lijst met nieuwe woorden krijgt die ze thuis kunnen oefenen of woorden in kunnen terugzoeken.
- Laat ze veel Klokhuis en Jeugdjournaal kijken!
- Geef de tekst waarin deze woorden voorkomen alvast mee ter voorbereiding of geef aan welke tekst in de les behandeld gaat worden.
- Geef ruimte aan de moedertaal. Benoem dat het geen probleem is als de leerling zich naast het Nederlands ook af en toe in de moedertaal uit. Vraag bijvoorbeeld hoe je goedemorgen in diens moedertaal zegt.

6. Rekenen

Op rekengebied voelen nieuwkomers zich meestal al wat competent. Veel oudere leerlingen hebben in het land van herkomst al rekenonderwijs gevolgd, maar moeten de vertaling maken naar het Nederlands. Wees je bewust van het feit dat sommige leerlingen andere strategieën hebben aangeleerd en dat dit geen belemmering hoeft te zijn. Aan de andere kant zie je soms dat leerlingen door bepaalde strategieën te gebruiken het getalbegrip missen. Op de taalschool kijken we welke strategieën een kind gebruikt. Telt het kind nog heel veel op zijn vingers, dan bieden we de strategie aanvullen tot 10 opnieuw aan. Zeker een oudere leerling zal deze vaak snel overnemen en dan gaan we versneld door de methode.

Handige tips bij rekenen:

- Maak het beeldend; speel de verhaaltjessommen met je klas na, of laat de leerlingen in groepjes een verhaaltjessom bedenken. Ze kunnen er dan een tekening of toneelstukje van maken.
- Laat de leerlingen veel met concrete materialen werken;
- Maak een soort woordenboek met rekenkundige begrippen. De bestanden op deze pagina zouden als basis gebruikt kunnen worden https://maken.wikiwijs.nl/121286/Lesmateriaal_NT2#!page-4177185
- Op onderstaande site vind je lijsten met rekenbegrippen in verschillende talen https://maken.wikiwijs.nl/121286/Lesmateriaal_NT2#!page-4203813
- Maak de rekentaal ook zichtbaar in de klas en verzamel begrippen op posters. Bij elke verhaaltjessom kun je dan naar de poster kijken welk begrip ze herkennen en wat ze zouden willen aanvullen. Bij optellen bijvoorbeeld 'instappen' bij bussommen;
- De kopieermappen van bijvoorbeeld 'Maatwerk' kun je gebruiken om kale sommen te oefenen op niveau;
- Op de website <https://www.redactiesommen.nl> kun je voor je niveaugroepen verhaaltjessommen uitprinten. Neem ruim de tijd om de verhaaltjessommen na te bespreken. Ga met elkaar na wat de som is en hoe je dat hebt gevonden.
- Op deze website <https://www.tafeldiploma.nl/tempotoets> kunnen leerlingen de tafels oefenen. Misschien is het leuk om een overzicht te maken van de scores van de leerlingen. Kijk dan niet alleen naar wie de hoogste score heeft gehaald, maar ook wie het hardst gegroeid is. Houd wel in het achterhoofd dat een tafeldiploma maar een half jaar geldig kan zijn. Wordt er in dat halve jaar te weinig geoefend, dan zakt een kind terug in niveau.
- Mochten er leerlingen in de klas zitten met dezelfde taalachtergrond laat hen dan na de uitleg van jou even overleggen met elkaar: hebben ze begrepen wat je hebt uitgelegd? Zo niet dan koppelen ze terug naar jou in het Nederlands wat ze niet snappen.

7. Contact ouders/verzorgers

De kans om ouderbetrokkenheid te vergroten zit in het aanspreken van ouders, aanmoedigen van ouders en aandacht geven aan ouders.

- Investeer tijd in het winnen van het vertrouwen van de ouders.
- Heb aandacht voor het relationele aspect. Zorg dat de ouders zich op hun gemak voelen, val niet direct met de deur in huis.
- Communiceer regelmatig en niet alleen bij slecht nieuws. Houd ouders op de hoogte.
- Nodig ouders uit bij schoolse uitstapjes, excursies en/of activiteiten. Niet direct als begeleider, maar meer om de ouder inzicht te geven in en te betrekken bij hoe de school als geheel functioneert en welke rollen zij als ouders hierin kunnen bekleden.
- Benadruk altijd dat je samen met de ouders de zorg voor hun kind deelt; dat je samen wilt werken om tot de beste oplossing te komen. Probeer een brug te slaan.
- Stimuleer ouders het kind lid te maken van een (sport) vereniging.
- Help leerlingen aan een lidmaatschap bij de bibliotheek.

Adviezen aan ouders

- Laat het kind Nederlandse t.v. programma's kijken;
- Laat het kind Nederlandse boekjes verkennen (digitaal, luisterboek).
- Spelen met Nederlandse kinderen is belangrijk.

Vraag ouders hun kinderen te stimuleren schooltelevisie en/of klokhuis/jeugdjournaal te kijken om de Nederlandse woordenschat te vergroten.

Laat ouders zelf in hun moedertaal met het kind communiceren en voorlezen. De mate waarin leerlingen hun moedertaal beheersen heeft duidelijk een verband met het aanleren van een tweede taal.

8. Websites

- Op Wikiwijs is een speciale sub map gemaakt met lesmateriaal voor NT2.
https://maken.wikiwijs.nl/121286/Lesmateriaal_NT2#!page-4228212
- Beeldwoordenboek in verschillende talen op thema. Je kunt alle talen instellen (in onderstaande link is gekozen voor Nederlands Engels).
<https://babadada.com/topic/school/nld/eng>
- **LOWAN** ondersteunt de scholen die het Eerste Opvangonderwijs aan nieuwkomers verzorgen in zowel het Primair Onderwijs als het Voortgezet Onderwijs.
<https://www.lowan.nl/po/>

9. Literatuur

- ***Ruimte voor nieuwe talenten***
Prijs: gratis te downloaden
De brochure helpt leerkrachten, taalcoördinatoren, schoolleiders en bestuurders bij hun keuzes rond nieuwkomers op de basisschool.
<https://www.lowan.nl/onderzoek/ruimte-nieuwe-talenten/>
- ***Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen***
ISBN: 9789088505621
Prijs: €39,00
Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen biedt onmisbare praktische kennis en vaardigheden om goed om te kunnen gaan met het vaak moeilijk te begrijpen gedrag van de vele getraumatiseerde leerlingen waar ze op hun school mee te maken hebben. Door traumasensitief onderwijs te bieden aan de kinderen die het nodig hebben wordt het klassenklimaat voor alle kinderen veiliger en de effectieve leertijd en de leeropbrengsten van alle kinderen hoger.

10. Materialen

- ***Zien is Snappen***
ISBN: 9789461180124
Prijs € 59,00
Grammatica voor anderstaligen voor de groepen 1 t/m 4
- ***Woorden in Prenten deel 1 en 2***
ISBN: 9789461181190
Prijs: €99,00
Met Woorden in prenten laat u anderstalige en taalzwakke kinderen genieten van prentenboeken. De kinderen breiden hun woordenschat uit met 750 tot 800 woorden, op een prettige en natuurlijke manier.

11. Bronnen

- ***Tips voor het ondersteunen van een tweedejaars NT2 leerling in de klas,***
Taalcentrum Almere
- ***Een nieuwkomer in de groepen 3 t/m 8,*** De Fakkel Heemskerk
- **LOWAN** <https://www.lowan.nl/po/>